

OFIAROWAĆ SIĘ (107) *vb pf i impf*

pf (58), *impf* (39), *pf a. impf* (10); *pf: inf* (6), *np. OpecŻyw* 105, *PatKaz III* 108v, *RejPos* 211, *RejPosWstaw* [21³]v, *SkarŻyw* 131, *praes i fut* (2): *BielKom* A4v, *SarnStat* 831, *praet* (41), *np. BierEz* D3, *OpecŻyw* 138v, 139v, 161, *WróbŻołt nn, imp* (2): *BielKron* 420v, *WerGość* 218, *con* (4): *OpecŻyw* 69v, *BielKron* 420, *SkarŻyw* 112, *WerGość* 217, *part praes act* (1): *SkarŻyw* 16, *wszystkie part praet act; impf: inf* (1): *KrowObr* 182v, *praes i fut* (28), *np. WróbŻołt* G2, mm8v, nn, *RejKup* Kv, *KromRozm I* 13, *praet* (3): *CzechRozm* 35v, *PaprUp* F2, *KlonFlis* G3, *con* (1): *RejPs* 165v, *part praes act* (6), *np. OpecŻyw* 48v, *WróbŻołt I*, *GroicPorz* 114, *StryjWjaz* A4, *StryjKron* 195.

ofiarować się (106), **ofierować się** (1); ofiarować się: ofierować się *RejKup* (2:1).

się (69), *się* (38).

-f- (87), -ff- (18), -ph- (2).

Oba a oraz o jasne (w tym w pierwszym a 2 r. błędne znakowanie); e *prawdopodobnie jasne* (tak w ofierować).

inf ofiarować się (13). ◇ *praes i fut 1 sg* ofiaruję się (5). ◇ *2 sg* ofiarujesz się (1). ◇ *3 sg* ofiaruje się (21). ◇ *1 pl* ofiarujemy się (1). ◇ *2 pl* ofiarujecie się (1). ◇ *3 pl* ofiarują się (2). ◇ *praet 1 sg m* -m się ofiarował (2). ◇ *2 sg m* -eś, -ś się ofiarował (3). ◇ *3 sg m* ofiarował się (36). ◇ *3 pl m pers* ofiarowali się (4). ◇ *imp 2 sg* ofiaruj się (3). ◇ *con 3 sg m* by się ofiarował (3). ◇ *1 pl m pers* bychmy się ofiarowali (1). ◇ *3 pl m pers* by się ofiarowali (1). ◇ *part praes act* ofiarując się (8). ◇ *part praet act* ofiarowańszy się (2).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XIX w.

I. W funkcji zwrotnej: Ofiarować siebie (52) :

1. Złożyć (śladać) siebie w ofierze (46) :

A. W kulcie Boga judeo-chrześcijańskiego (45) :

a. O Chrystusie (36) : Krytułowi niepotrzebá się káždego dnia offi[arow]ać/ ábowiem tho ras vtzynił *KrowObr* 182v.

ofiarować się za kogo (1): bo by muiał wftawitznie vmierác/ iefliby fie iefztze drugie raz miał zá nas offiárowác? *KrowObr* 125.

Zwroty: »Bogu Ojcu się ofiarować« (1): Iefli ták ieft/ iáko ty powiádałz/ tedy się krytuł dwákroć Bogu Ojcu offiárował *KrowObr* 182v.

»sam się ofiarować« (1): Y Syn Boży íam fie ofiárował wżedłzy w przybytek naświétfzy/ to ieft/ w táiemną rádę Bołką. *WujJudConf* 244.

Przen (2) :

ofiarować się za kogo (1): A ták nie odrzuczac [!] Apoštoł wżelákiego ofiáry Pána Chriťułowey powtarzánia/ iáko ieft w máłowánium/ w rozmyłłánium [...] (gdyż się y teraz w niebie zá nas ofiaruie) *WujNT* 770.

ofiarować się za kim (1): POmni na to miły panie zes [..] names gi [Syna] raczył dac za kroła y za pałterza: y za onego miłofiernego kapłana ktori by fie wftawicznie ofiarował za nami przed oblicznością świętego bołtwa twego *RejPs* 165v.

α. O śmierci na krzyżu (27) : A iefli to prawdá/ co ty powiedafz/ tedy to nieprawdá iefł co Apořtoł Święty nápiřafł/ [...] Iz fię tylko ras Kryřtus offiárował. *KrowObr* 182v, 183; *WujNT* 759 *marg*, 766 *marg*, Aaaaaa3.

ofiarować się komu (8): Woley Oycowřkiewy dokonał/ potym się mu ofiárował/ Teřtáment řtáry wykonał/ gdy řmierciá ná krzyżu řkonał. *ArtKanc* E4. *Cf* »ofiarować się Bogu Ojcu«, »na krzyżu się ofiarować«, »sam się ofiarować«; *W przen.*

ofiarować się za kogo, za co (12): ia Chriřtus przyřtěpuię do ořtarza, to iefł na krzyż ophiaruiącz fię za grzechy ludu mego. *WróbŻořł* I; Abowiem w Ierufalem fię pan Iefus za nas ofiárował. *WróbŻořł* nn; *SeklKat* Y3v [2 r.]; *WujJud* 232. *Cf Zwroty.*

Zwroty: »ofiarować się Bogu Ojcu« [*w tym: za kogo (2)*] (5): *PatKaz III* 108v; izfię miał ofiarouać za lud przed oblicznořciá ludu żydowskiego/ bogu otczu řwemu/ na krzyżu. *WróbŻořł* mm8; Napřzod że Pan Kryřtus ofiárować fię raczył Bogu Oycu. *RejPosWstaw* [21³]v, [21³]v [2 r.].

»dobrowolnie się ofiarować« [*w tym: za kogo (1)*] (2): Iz on ták chciał dobrowolnie fię zá cię ofiárować/ á grzechy twoie/ ktoreř ty ná łobie niořł/ wzyał ná řwięte ciáło řwoie. *RejPos* 211; *RejPosWstaw* [21³]v.

»na krzyżu się ofiarować« [*w tym: komu (2), za kogo, za co (4)*] [*řzyk zmienny*] (7): gdy przez drzewo řmiertz zwyciężył zbawiciěl řwiata tego/ na krzyżu fię ofiárował *OpecŻyw* 161; *WróbŻořł* G2, mm8; *RejKup* Z; A wnet fię řam ofiárował zá rodzay ludzki ná krzyżu. *HistRzym* 87v; IEzu Chryřte wieczny; ktoryř dobrotliwy/ Oycuř fię/ ná krzyżu řrogim/ ofiárował *GrabowSet* O3v; *SkarKaz* 161b.

»sam się ofiarować« [*w tym: komu (3), za kogo, za co (4)*] (6): *PatKaz III* 108v; powiadaię że go za grzechi nářze offiáruię [!] a on fię řam zanie offiárował y vmarł. *SeklKat* Y3v, Y3v; *HistRzym* 87v; Ktemu iz fię řam dobrowolnie Pan nářz ofiárował Bogu Oycu/ nie przymuřzony ktemu řadnemi zařługámi nářzemi. *RejPosWstaw* [21³]v, [21³]v *marg*.

»ofiarować się na řmierć« (1): Raz fię Pan Chriřtus ofiárował ná řmierć/ ále ná pámiátekę řmierci řwey rořkazał fię ofiárować áż do řkończenia řwiátá. *WujNT* 287.

Szereg: »ofiarować się, (i) umřzeć« (2): bo fię on řam zanas offiárował/ zanas ras vmarł á wiecey nie vmrze *SeklKat* Y3v, Y3v.

W przen (1) :

Zwrot: »ofiarować się ofiárá na ořtarzu krzyża [*komu*]« (1): Kthory raz ofiárowawřzy fię wdzięczná ofiárá ná ořtarzu krzyżá řwiętego Bogu Oyczu řwoiemu/ [...] *RejPos* 133.

αα. Wypowiedzieć słowa ofiarowania (2) :

Zwroty: »Bogu Ojcu się ofiarować« (1): IEzus [...] s placzem wielkim bogu oyttzu fię ofiárował rzekářz. O nálařkawřřy oytče/ wezřzy ná mię řyna twęgo/ a przyimi mię za ofiárę niepokálońá *OpecŻyw* 139v.

»sam się dobrowolnie ofiarować« (1): a przyřřfedřřy z drzenim ku krziřowi/ řám fię dobrowolnie ofiárował/ a pokłęknáwřřy/ ku bogu oyttzu pokornie wolál/ mowiářz. Oto oytče moy miły/ w pořłuffeńřtwie/ wpokorze/ ij w wielkié lařce trwám áże ku řmierci. *OpecŻyw* 138v.

β. O mszy (3) : Raz fię Chriřtus ofiárował krwáwym obyczáie^m: ále niekrwáwym řřtáwicznie fię ofiáruie. *WujNT* 766 *marg* [*idem*] Aaaaaa3.

ofiarować się za kogo (1): Pátrz iłz łtoł [...] táiemnicámi przygotowány iest/ Báránek Boży zá cie fię ofiáruie *SkarŻyw* 91.

b. *O człowieku; przen* (9) : Spytáłz mię iako fię mam offiárowáć? Powiem/ iedno łluchay: Záprzy fię łámega fiebie/ y wezmi krzyłz łwoy/ y podz zá Kryłtułem. *KrowObr* 189v, 189v.

ofiarować się komu (4): ábychmy na duchu y ná cíele oczýścieni/ godnemi fię łługámi iego łtali/ y iemu fię z dułzą y z cíálem ofiárowáli. *SkarŻyw* 112; Tobie fię/ Boże moy/ włyzytek ofiáruię *GrabowSet* H. *Cf ofiarować się komu kim za kogo*; »ofiarować się Bogu«.

ofiarować się komu kim za kogo (1): O miły panie otom ia łluga twoy/ iam łluga twoy [...]. (*koment*) Sługa twoy [*Ps* 115/16], czułz ofiáruię fie thobie łlugą za włyzytki. *WróbŻołt* nn.

Zwrot: »ofiarować się Bogu« (1): Bo z czyłtym łercem y cíálem ofiáruiąc fię Bogu drogim kámieniem [...] zołtála. *SkarŻyw* 16.

»ofiarować się dobrowolnie« (1): będę pełnił panu bogu żądliwie ofiary moie [...]/ abowiem droga iest przed oblicznołcią bożą łmierć łwiętych ie⁸⁰. (*koment*) Żądliwie ofiary [*Ps* 115/14–15], to iest, ofiáruię fie łam dobrowolnie. *WróbŻołt* mm8v.

»ofiarować się sam« (1): *WróbŻołt* mm8v *cf* »ofiarować się dobrowolnie«.

α) *O męczeństwie [komu]* (2) :

ofiarować się dla czego (1): na przykázanié miłternégo kata/ gotuie a wyciągá łfyię łwą/ a kłęká bogu dziekuiątz/ [...] ij ofiáruiątz fie iemu dlá práwdy ij łprawiedliwołci. *OpecŻyw* 48v.

Zwrot: »ofiarować się Panu Bogu« (1): Przynołcie panu bogu baranki [*Ps* 28/1]. (*koment*) Tho iest męczenniki y inłze łwięte ktorzy fie ofiárowali panu bogu. *WróbŻołt* I6v.

B. *W kulcie pogańskim* (1) :

Zwrot: »bogom się ofiarować« (1): przy rzece Wandála wezwaney od Krolewny ich ktora [...] bogom fie w panienłtwie łwim ofiáruiąc w rzekę włzkociła *MiechGlab* 41.

2. *Dać siebie w darze; przen [komu]* (1) : Potym [*książki*] do polłki poydzyecie/ Swoim fie ofiáruiecie/ Bo tám rodziny dołyc mam/ Co przemogę to im rozdám/ Was łwoiey prace kłiążeczki/ Zá iedny vpomineczki *BielKom* A4v.

3. *Da(wa)ć się komuś w moc lub pod opiekę* (3) : A przeto nabłogoláwyenłfy oycze [*pisze Luter do papieża*]/ ofyáruyę łye podáyac pod nogi twego błogoláwyenłtwa ze włłyłkim com yełt/ y co mam. *KromRozm* I I3.

Zwroty: »ofiarować się bogom« (1): A ták Decyus ofiárował fie bogom y wołko nieprzyacielłkie *BielKron* 120.

»ofiarować się dobrowolnie [komu]« (1): podzmy przeciw Iudáłłowi zráydcy ij żydom/ aż nás niełłukaią ofiárowatz fie ijm dobrowolnie *OpecŻyw* 105.

4. *Ponieść dobrowolną śmierć [za kogo]* (1) : Iełli kto łtanu rycerłkiego od wiáry S. odłtąpił/ my vtrátę ich nágradzić á ofiárowáć fię zá nie chcemy. *SkarŻyw* 131.

5. *Prawdopodobnie: Podać się za kogoś [komu za kogo]* (1) : gdiż iuż z Niemcy [*Wandalitowie*] towarzyłtwo byli wzięli/ wybráli łobie wodze Niemieckie álbo thakież gdy fie Konłtyánułowi zá Niemce ofiárowáli *BielKron* 337.

II. *W funkcji czynnej: ofiarować* (45) :

1. Złożyć rytualną ofiarę (2) :

a. W judaizmie Starego Testamentu (1) :

Zwrot: »ofiarować się Bogu« (1): A gdy iuż była blińko wielkanotz żydowńta [!] tedy wiele żydow prziflo do Ieruzalem przed wielkanotzą/ aby fie ofiarowali bogu *OpecŻyw* 69v.

b. W kultach pogańskich (1) :

[*ofiarować się do kogo z czym*: Był y drugi [Bóg] ktorego [Prusacy] zwáli Schneibrato/ á do tego fie z gęśiami/ kácźki/ kury/ gołębiami/ pawami/ y inżemi ptáłtwy ofiárowáli. *BielKron* 1597 63 (*Linde*).]

ofiarować się czemu (1): [Litwini] Słońce gdy chmury záłłaniáły/ mnimáli fie ná nie gniewác/ przetho fie mu ofiárowáli. *BielKron* 382.

2. Prawdopodobnie: Złożyć datek wynikły z uczuć religijnych (5) : Wiedli tedy drudzy onego Opfeśa do Ołtarzá/ áby fie ofiárował/ á potym miał s niego Mnich czártá wygániác *BielKron* 420 [*idem*] *WerGośc* 217.

ofiarować się komu (1): Włakos fie iuż wiłpowiedał Iam czy też rośgrzelenie dał. Swiátofczys też poczałował Swietemes fię offyarował *RejKup* m5v; rzekli iey: Páni śláchethna náwiedza cię Kryftus z Apofthoły fwyimi ofiáruy fie im *BielKron* 420v [*idem*] *WerGośc* 218.

3. Wyrazić (wyrażać) gotowość czegoś, (za)deklarować się z czymś; offerre se Vulg, PolAnt, JanStat, Cn (35) :

ofiarować się komu (6): Odpowiedź ná tho od Krolá wzyęli ftáteczną/ gdzye fie im Krol ofiárował być łáłkáwym Pánem *BielKron* 393; gdym fię mu przez páná Doktorá Grotá y inże/ ná rozmowę iáwną á nie pokátną ofiárował/ zemną mowić niechciał. *CzechEp* 326. Cf *ofiarować się komu za co; komu kim*; »ofiarować się na posługę«.

ofiarować się komu za co (1): Krol fie im ofiárował zá ich łáłkę hoyną/ Obiecuiác to oddác miłocnią przyśtoyną. *StryjWjaz* A4.

ofiarować się na co (7): Ezop z tego podziękował/ Ná wierność się ofiárował *BierEz* D3; *Leop Ex* 36/2; *CzechEp* 326; y ochotnieś się ofiárował ná náwiedzenie y wleczenie ślugi Setnikowego *LatHar* 218; THOMASZ Dydimus ofiáruie fię z Chriřtufem ná śmierć. *WujNT* Ccccc2. Cf *ofiarować się dla kogo na co*; »ofiarować się na posługę«.

ofiarować się dla kogo na co (1): dla Páná Bogá ofiárował fię ná wśzytkę pracą *SkarŻyw* 461.

ofiarować się komu kim (1): pożytki y rzeczpośpolitą ták dobrze náłze rozmnażay/ niemniey iedno iáko y Litewfką/ Oycem fie nam ofiáruy á nie wytrykuřzem? *BielKron* 393.

cum inf (17): *MurzHist* Dv; PAnná álbo niewiáłtá gdyby [...] przyřzłá do Vrzędu/ záłuiác ná kogo o gwáłt łobie vczyniony/ ofiáruiac fye tego dowieřć ťwiádkámi *GroicPorz* 114; *BielKron* 59, 306v, 393; *RejPos* 147; Zás im Krol dziękowanie řam krotko vczynił [...] Ofiáruiac fie dořyc ich náđziei řprořtác *StryjWjaz* A4; *SkarJedn* A6v; Potym Olech głodem vciřniony vprořił od nich pokoy/ ofiáruiac fię przez Krzyřá pocáłowánie/ y pod przyřięgą rořkazánie ich vczynić *StryjKron* 195, 667; Krol [...] zawzdi Panem łáłkawem bic wřzitkim fie ofiarowal. *PapřUp* F2, C2; *ActReg* 77; *SarnStat* 831, 891; *PowodPr* 46; *GosłCast* 60.

W charakterystycznych połączeniach: ofiarować się dla Pana Boga; ofiarować się Panu; ofiarować się ku uczeniu ludu; ofiarować się na nawiedzenie, na pracę, na robotę, na rozmowę, na śmierć, na uleczenie, na wierność; ofiarować się za łaskę; ofiarować się ojcem, wytrykuszem; ofiarować się być gotowym [na co, w czym] (3), być łaskawem panem, dowieść [czego], nagrodzić (szkody) (2), respondować, uczynić [co].

Zwroty: »ofiarować się braterskiem [= po bratersku]« (1): [Panowie rada] takowąż chęcią offiaruią się braterskiem ActReg 32.

»dobrowolnie się ofiarować« (1): Tedy m rzekł: Otom przyšzedl (marg) Tho iełt/ dobrowolniem fię łam ofiárował. [...] (—)/ á nápiáno iełt o mnie naprzodku kfiąg. BibRadz Ps 39/8.

»ofiarować się [komu] na posługę, z posługą« [szyk zmienny] (1:1): ále wnetže fię z dułzą y ćiałem P. łwemu ná połługę ofiárował SkarŻyw 81; ten pomniąc co więc pan mówił/ ofiárował mu fię z połługą łwą KochAp 5.

»sam się ofiarować« [w tym: do czego (1), ku czemu (1)] (3): BibRadz I 301a marg; Iáko tedy we włyłtkich inych rzeczách okołó záchowánia żywotá náłżego s pilnołcią [Bóg] fię łtára/ thák teź y w tym/ ábychmy bez prawdziwey náuki nie zołtáli/ łam fię ku vczeniu ludu łwego ofiárowác raczy. RejPosRozpr b3v; zaraz ze się san [!] do tego ofiarował ActReg 184.

Szereg: »obiecać a ofiarować się« (1): bo on [Pan Bóg] podobno iedno przebránym á łwięty m łwoim thego łwego miłęgo Syná obiecuie á ofiáruie fię dác. RejPos 147.

a. *Wyrazić (wyznać), da(wa)ć poznać swoje życzliwe uczucia [komu] (4) : Iesli kaźń podeymuiećie/ (to fię) wam iáko łynom Bog offiaruie. BudNT Hebr 12/7; iełzce y po w niebo włtąpieniu łwoim znouw fię ofiárował niewdzięcznemu ludowi Żydowłkiemu. WujNT 392, Hebr 12/7, s. 778 marg; [Tám fię Krol Iágełó Witołtowi łáłkáwie y vłkádnie ofiárował/ y z Skiergáyłem go Brátem łwoim poiednáł. StryjKron 493 (Linde), 727 (Linde)].*

4. *Odbywać (lub może: ślubować) pielgrzymkę (3) : Albo niewiełz czo rzym czyny Kto fię nabarzey do wyny. Wielkie odpułty znayduie Kto fię kolwiek ofyaruie. RejKup Kv.*

ofiarować się dokąd (2): Był óciec przykłádnego y dobrego żywotá/ przeto do iego grobu wiele fię ich ofiáruie. BielKron 396v; (marg) Sárkáwice y kołciól ł. Bárbáry. (—) Tám Sarkáwice/ gdje więc on wiek łtáry/ Ofiárował fię do łwiętey Bárbáry. Tám włtępowáli náłzy práđziádowie Dawni łzyprowie. KlonFlis G3.

III. *W funkcji biernej: Zostać, być ofiarowanym (10) :*

1. *Zostać, być złożonym w ofierze rytualnej Bogu (w kulcie Boga judeo-chrześcijańskiego) (8) :*

a. *W judaizmie Starego Testamentu (3) :*

a. *O ceremonii ofiarowania (2) : W ktorych ofiárách iáko fię vrząd iego ofiárownicy zámykał/ ták fię teź iuź y báran zábity od pocźátku ofiárował. CzechRozm 35v.*

Fraza: »ofiary się ofiarują [z czego]« (1): Offiáry bezboźnych/ brzydlive łą/ ktore fię offiaruią [hostiae ... offeruntur] z grzechu. Leop Prov 21/27.

β. *O śmierci Chrystusa na krzyżu (1) : ofiárá vprzedzić mułi. Nie onym łpołobem ná krzyżu/ bo fię on łpołob raz vczyniony powtárzác/ y nigdy drugi raz ofiárowác nie może SkarKaz 158a.*

b. *W chrześcijaństwie (5) :*

a. *O ostatniej wieczerzy (2) :*

Fraza: »krew się ofiaruje« (1): zá was/ práwi/ y zá wiele ich krew fię tá wylewa. Toć muśi rozumieć/ krew fię tá ofiáruie. *SkarKaz* 158a.

Szereg: »dawać się to jest ofiarować« (1): Bo dla te⁸⁰ nie rzekł/ ktore [ciało] fię wam dawa/ ále ktore fię zá was dawa/ to ielt ofiáruie Bogu. (*marg*) Chrifusú cíało fwe ná wieczery ofiárował. (-) *WujNT* 286.

β. *O mszy św. i jej najważniejszych częściach [za kogo, za co] (3)* : Ifz Míza/ zá vmárle ofiáruie fię zpożytkiem vmárłych dufz/ ták mowi/ támże: modlem fię powiáda/ we Mízy zá wízytki miedzy námi pomárle: wierząc/ ifz to ielt wielka dufzom pomoc/ zá ktore ofiáruie fię modlitwá świętey oney y ftráfzliwey/ krora [!] ielt ná oltarzu ofiáry. *SkarŻyw* 278.

ofiarować się komu (1): Nie lámo tu pożywanie: bo nikt nie pożywa tego báránká zá grzechy fwoie: bo go ma bez grzechu pożywać: ále fię káżdemu ofiáruie zá grzechy iego. *SkarKaz* 158a.

2. *Być darowanym; przen: być dedykowanym [komu] (2)* : TO witanie ofoby W. M. moy Mościwy Pánie/ [...] dawno by iufz byó w druku ft[a]nęó/ tylkom tego oczekywał/ żeby fię *quàm appofitifimè* Mościwey ofobie W. M. mogó offiárować. *RybWit* [A]v.

ofiarować się od kogo (1): Day Boże áby tá náłzá pracá z taką chęciá od káżdego dobrego bylá przyjéć/ z iáką fię iym ode mnie offiáruie. *ModrzBaz* 1v.

IV. [*W funkcji samoistnej: Trafić się w tekście: żydowie imię tak poważne Iehowah/ wtákiei máią wczciwości záwzdi/ że go nigdi niewfpomináią/ lecz ná iego mieífce czitáią Adonai/ álbo Elohim/ ilekroć fię wpiłmie ofiáruie. FarnZnaj* 32v (*Linde*).]

Synonimy: II.3. deklarować się, opowiadać się.

Cf **OFIAROWANIE**